

Projekt Strokovne podlage za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije

Tematska delavnica »Zdravje in rekreacija«

Zapis rezultatov delavnice

Delavnica je potekala 2. aprila 2009 od 8.30 do 13.00 v prostorih Doma kulture Kamnik v Kamniku. V pričujočem poročilu so povzeti namen, cilji, program in rezultati delavnice.

1 Namen, cilji in program dogodka

Namen delavnice je bil opredeljen na naslednji način:

- Na delavnici želimo v sodelovanju z udeleženci pridobiti dodatne in specifične usmeritve glede upoštevanja rekreativne (telesne) dejavnosti, kot ene pomembnih zdravstveno relevantnih določilnic, za potrebe nadaljnjega dela na strokovnih podlagah za pripravo regionalnega prostorskega načrta Ljubljanske urbane regije. Pri tem bomo upoštevali izhodišča Nacionalnega programa spodbujanja telesne aktivnosti za krepitev zdravja ter ciljne skupine prebivalstva, ki jih ta navaja – to so različne starostne skupine, zaposleni, ženske v času nosečnosti, družine, osebe z invalidnostjo.

Cilji delavnice so bili naslednji:

- Soočiti mnenja in poglede deležnikov na kakovost zunanjega okolja v kontekstu gibanja, zdravja in prostorskega načrtovanja.
- Razpravljati o predlogu ureditve rekreativnega območja.

Pričakovani rezultati delavnice:

- Pridobljena mnenja deležnikov glede kakovosti zunanjega okolja v kontekstu gibanja, zdravja in prostorskega načrtovanja za izbrane ciljne skupine v občinah in LUR (stanje in kako bi se dalo probleme zmanjšati/preprečiti).
- Pridobljeni različni pogledi na predlog ureditve rekreativnega območja.

Delavnica je potekala po naslednjem **programu**:

8.30 Prihod in prijava udeležencev

9.00 Uvod

Pozdrav udeležencem: *Lilijana Madjar, direktorica RRA LUR in Rudolf Pfajfar, podžupan Občine Kamnik*

Namen, cilji in kontekst delavnice: *Andrej Gulič, Urbanistični inštitut RS*

Predstavitev programa dela: *Alenka Planinc Rozman, plAninCA k.d.*

9.10 Zdravje in rekreacija – izhodišča, stanje

Stanje zdravja v LUR: *Marko Vudrag, ZZV Ljubljana*

Projekt Ljubljana zdravo mesto: *Peter Bohinec, MOL, Oddelek za zdravje in socialno varstvo MOL*

Strateška ocena vplivov na okolje in zdravje ter rekreacija v LUR: *Branko Kontić, Inštitut Jožef Stefan, Alenka Cof, UL, BF, Oddelek za krajinsko arhitekturo*

Vprašanja za pojasnitev, razprava

10.10 Kakovost zunanjega okolja v kontekstu gibanja, zdravja in prostorskega načrtovanja (delo v skupinah)

Moderiranje: *Alenka Planinc Rozman, Natalija Vrhunc*

11.10 Odmor

11.30 Razprava o predlogu ureditve rekreativnega območja (delo v skupinah)

Moderiranje: *Alenka Planinc Rozman, Natalija Vrhunc*

12.30 Predstavitev rezultatov dela v skupinah in razprava

Poročevalci skupin

Moderiranje razprave: *Alenka Planinc Rozman, Natalija Vrhunc*

13.00 Zaključek delavnice

2 Udeleženci

Seznam udeležencev je priložen.

3 Zdravje in rekreacija – izhodišča, stanje

Izvedene so bile naslednje predstavitve: Stanje zdravja v LUR, Projekt Ljubljana zdravo mesto, Strateška ocena vplivov na okolje in zdravje ter rekreacija v LUR. Vse predstavitve so v .pdf obliki dostopne na spletnem naslovu <http://rralur-prostor.uirs.si>.

4 Kakovost zunanjega okolja v kontekstu gibanja, zdravja in prostorskega načrtovanja

Delo v tej točki je potekalo v šestih skupinah, v katerih so bile obravnavane naslednje ciljne skupine: (1) otroci in mladostniki do 18. leta starosti, (2) odrasli od 18. do 65. leta starosti, (3) starejši od 65 let, (4) ženske v času nosečnosti, (5) družine, (6) osebe z invalidnostjo.

Soočenje mnenj in pogledov deležnikov na kakovost zunanjega okolja v kontekstu gibanja, zdravja in prostorskega načrtovanja je za posamezno ciljno skupino zajemalo dve ključni vprašanji:

- Kako je v vaši občini/LUR poskrbljeno za gibanje ciljne skupine?
- Kako bi se dalo probleme zmanjšati, preprečiti?

5 Razprava o predlogu ureditve rekreativnega območja

Udeleženci so se najprej opredeliti do tega, kateri dejavnosti bi dajali prednost za splošno rekreativno dejavnost v LUR in zakaj.

V nadaljevanju so udeleženci z več vidikov obravnavali predlog rekreacije v/na/ob vodi za območje sotočja Soče, Ljubljanice in Kamniške Bistrice. Vidiki razmišljanja – "klobuki" so bili naslednji:

- rumeni – pozitivno mišljenje, razpravljanje le o pozitivnih vidikih predloga, išče in poudarja se nove možnosti in prednosti predloga;
- črni – kritično, previdno mišljenje, kaže na tisto, česar se ne da storiti, kar lahko onemogoči izvedbo predloga;
- zeleni – ustvarjalne, izvirne, nove ideje, izražanje drugačnih pogledov na predlog;
- rdeči – čustveno obarvano mišljenje, izražanje tega, kar je pri določenih stvareh, rešitvah všečno in kar ni, izražanje občutkov.

Podrobni rezultati dela v skupinah so podani v prilogi.

Zapis pripravila:
Alenka Planinc Rozman

Zapis rezultatov dela v skupinah:
Natalija Vrhunc, Alenka Planinc Rozman s pomočjo poročevalcev in moderatorjev v skupinah: Luka Mladenovič, Alenka Lapanja, Matjaž Rovar, Ranko Štingl, Mojca Lovšin, Barbara Strajnar, Mojca Janežič, Davor Kontić, Alenka Cof.

Ljubljana, 10. 4. 2009

Priloga

Podrobni rezultati dela v skupinah

I. Kakovost zunanjega okolja v kontekstu gibanja, zdravja in prostorskega načrtovanja z vidika različnih ciljnih skupin

Osebe z invalidnostjo

1. Kako je v vaši občini poskrbljeno za gibanje ciljnih skupin?

- Določene skupine s posebnimi potrebami se lahko vključujejo v normalno vadbo, zato jih je treba čim bolj vključevati.
- Posebne skupine s posebnimi potrebami imajo več možnosti v Ljubljani, manjše občine težko zagotavljajo ponudbo zaradi majhnega števila.
- Strokovna usposobljenost inštruktorjev ni vedno na zadostnem nivoju niti v športnih centrih, ki ponujajo aktivnosti.
- V vseh primerih se ne da uporabljati istih objektov (kolesarske steze za invalidski voziček, ker se uničujejo; telovadnice nimajo dobre akustike in niso primerne za slepe, kopališča niso urejena za slepe).
- Specialne dejavnosti so dražje in zato težje dostopne.
- Prometna dostopnost je vezana na individualni promet, javni promet ni prilagojen, neizraba parkirišč.

2. Kako bi se probleme dalo zmanjšati/preprečiti?

- Potrebna je regionalna povezanost društev, ki bi skrbela za aktivnosti in dostopnost članov na regionalni ravni.
- Večje vključevanje oseb s posebnimi potrebami na vseh nivojih in stopnjah izobrazbe (vzgoja mladih).
- V obstoječih centrih nadgradnja znanja za zaposlene (kadar je to mogoče).
- Prilagoditi novogradnje tudi potrebam posebnih skupin (ne le objekti za šport in rekreacijo).
- Najti primeren način za kaznovanje/ozaveščanje ljudi, ki izrabljajo parkirna mesta za invalide.
- Organizacija »taborov« ali drugih vrst srečanj za aktivno preživljanje prostega časa.
- Tehnične možnosti za informiranje in povezovanje.
- Prilagajanje tudi za odprte rekreacijske ureditve (pešpoti, prilagojene za slepe).

Družine

1. Kako je v vaši občini poskrbljeno za gibanje ciljne skupine?

- Za kolesarjenje je malo kolesarskih poti, le te potekajo ob prometnicah (negativen vpliv na zdravje) – kako npr. priti iz Ljubljane, kolesarske poti so slabo povezane, za mlajše uporabnike so kolesarske poti nevarne.
- Manjka ciljnih poti (za peš in s kolesom), otroci so bolj motivirani za hojo, če imajo privlačen cilj (kot je npr. ZOO ali nek dogodek, dodatna dejavnost za otroke).
- Rekreacija na/ob/v vodi je vezana zgolj na bazene, ni naravnih kopališč oz. so divja.

2. Kako bi se probleme dalo zmanjšati/preprečiti?

- Potrebni je več informacij o pohodniških poteh, ki so ena bolj primernih dejavnosti za celo družino: kako priti do tja, kaj je na poti, zahtevnost poti.
- Izboljšati informacijski sistem (vrtci, šole: bilteni, časopisi: portal).
- Potrebno je odpraviti arhitektonske ovire na poteh (stopnice...) za vozičke.
- Tudi kolesarstvo je rekreacija, primerna za družino, zato je potrebno urediti počivališča v mestu, parkirišča za kolesa,...
- Spodbujati javni promet in možnost prevoza koles z avtobusom in vlakom.
- Urediti več poti, ki vodijo iz mesta na obrobje, in poti, ki vodijo do tematskih lokacij.
- Ponuditi raznovrstno ponudbo v mestih, središčih, da zadovolji vse uporabnike (straši in otroci).
- Ponuditi možnost uporabe javnih prevoznih sredstev za prevoz s kolesi, rolerji ipd.
- Zasaditi javne sadovnjake v parkih.
- Urediti »adrenalinske parke« s poudarkom na gibanju, zabavi, učenju za otroke – s primerno dejavnostjo, ki omogoča učenje otrok ob pomoči, učenju staršev.
- Omogočiti dejavnosti, ob katerih se otroci zabavajo in učijo hkrati (v naravi).
- Poiskati lokacijo za ureditev naravnega kopališča za družine.
- Popestriti ponudbo – omogočiti različne aktivnosti na enem mestu, za različne generacije.
- Omogočiti dostopnost dejavnosti z nižjimi cenami.

Starejši od 65. let

1. Kako je v vaši občini poskrbljeno za gibanje ciljne skupine?

- Urejene pešpoti, vendar le teh v manjših občinah manjka.
- Pešpoti so dostopne z javnim prevozom.
- Društva upokojencev so pomemben subjekt za to ciljno skupino: so motivatorji in imajo dobro informacijsko mrežo.
- Obstajajo finančne vzpodbude za aktivnosti društva.

2. Kako bi se probleme dalo zmanjšati/preprečiti?

- V prostorskem planiranju poskrbeti za lažjo dostopnost rekreacijskih površin in zelenih površin.
- Zgraditi domove za starejše/bivalne enote IV. generacije.
- Vzpostaviti varne kolesarske poti, tudi manj zahtevne.
- Vzpostaviti balinišča.
- Vzpostaviti plavalne centre z vodenno vadbo.
- Vzpostaviti trim steze (stop točke z informacijami in orodji).
- Organizirati plesne večere.

Ženske v času nosečnosti

1. Kako je v vaši občini poskrbljeno za gibanje ciljne skupine?

- Ponudba za gibanje je primerna, pretežno v zasebnem sektorju (pogoj je finančna dostopnost).
- Prometna dostopnost je vezana pretežno na osebni in manj na javni prevoz (razlika med mestom in okolico).

2. Kako bi se probleme dalo zmanjšati/preprečiti?

- Država naj sistemsko poskrbi za dostop do storitev za nosečnice.
- Potrebno je izboljšati mrežo javnega prevoza in omogočiti brezplačno parkiranje za nosečnice.
- Poskrbeti za zmanjšanje onesnaženja okolja (voda, zrak, tla, hrana), npr. z uvedbo tramvaja.
- Izboljšati informiranje ciljnih skupin o programih.
- Zagotoviti strokovni kader za izvajanje programov rekreacije in nadzora.

Otroci in mladostniki do 18. leta starosti

1. Kako je v vaši občini poskrbljeno za gibanje ciljne skupine?

PROBLEMI

- Ni vključena celotna populacija.
- Življenjski stil družine/družbe...
- Socialna organiziranost.
- Pomoč/sodelovanje na ravni države/občine.
- Zmanjševanje števila ur športne vzgoje v šoli.
- Komercializacija športa.
- Vandalizem in s tem zaprtje otroških igrišč po končanem pouku.
- Hoja, pešpoti, ves čas življenjske dobe.
- Osnovna kultura človeka, upoštevanje potreb drugih.

STANJE

- Premajhna vključenost otrok, ki niso že vključeni v društva, klube,...
- Ukinjanje otroških igrišč, neurejenost.
- Varstvo otroških igrišč → izkušnje so na ta način osiromašene.

2. Kako bi se probleme dalo zmanjšati/preprečiti?

REŠITVE

- »Varne poti« v šolo v povezanosti z naravnim okoljem, zelenimi potmi.
- Otroke in mladostnike ves čas pozitivno osveščati (z življenjem), da je navkljub vsemu življenje lepo.
- Izkušnje otrok v različnih situacijah.
- Vzpodbujanje hoje že od vrtca naprej, tako da ni problem v nadaljnjem sistemu izobraževanja.
- Zgledi hoje, gibanja, rekreacije s strani staršev, mentorjev, učiteljev in širše družbe.

Odrasli od 18. do 65. leta

1. Kako je v vaši občini poskrbljeno za gibanje ciljne skupine?

- Občina Lukovica: glavna oblika rekreacije je podeželski način življenja, sicer prisotno še kolesarjenje, pohodništvo, tematske poti, pikniki; potreba po zaprti športni infrastrukturi.
- Občina Vrhnika: prebivalci imajo možnost rekreacije v športnih dvoranah in na zunanjih površinah, športni park je v vseh KS; potencial je v Ljubljani, tudi konjeništvu ima potencial – vendar ni omrežja v občini, regiji.
- Občina Kamnik: ima naravni potencial za rekreacijo in ustvarjene razmere za določene socialne skupine (terme, golf), športne dvorane po KS, zunanja igrišča.

2. Kako bi se probleme dalo zmanjšati/preprečiti?

- Premalo javnih odprtih igrišč; vse javne površine bi morale biti odprte, brezplačne.
- Premalo finančnih sredstev; potrebno je oživiti javno-zasebno partnerstvo in pridobiti državno pomoč.
- Na področju prostorskega načrtovanja je potrebno izboljšati usklajevanje med državnimi resorji.
- Potrebna je večja aktivnost občin in javnih zavodov pri pridobivanju sredstev.
- Potrebno je povezovanje občin, njihova skupna promocija (kolesarstvo, vode, konjeništvu,...).
- Potrebno je usklajevanje interesov med občinami in določitev prioritet na regionalni ravni – tu ima pomembno vlogo LUR (problem je obstoječe stanje, ko ni pokrajin).
- Potrebno je večje ozaveščanje prebivalcev o pomenu rekreacije za zdravje (izobraževanje odraslih, v šolah, objave v medijih idr.).

II. Dejavnost, ki bi ji dali prednost za splošno rekreativno dejavnost v LUR

1. kolesarjenje:
 - za vse generacije;
 - zdrav in okolju prijazen način transporta/rekreacije;
 - cenovna dostopnost;
 - priljubljeno med prebivalci;
 - potrebno nadgraditi infrastrukturo (mreža kolesarskih poti, dosegljivost s sredstvi JP, povezovanje kulturnih in naravnih vrednot);
 - dobra povezava z drugimi rekreacijskimi aktivnostmi.
2. hoja (pešpoti, pohodništvo, planinarjenje):
 - za različne skupine (več stopenj zahtevnosti);
 - potreba po načrtovanju (krožne poti, prilagojene za vozičke, povezava med občinami);
 - za vse socialne skupine/starosti;
 - možnost povezave s kolesarskimi potmi.
3. rekreacija ob/na vodi:
 - preslabo izkoriščen potencial/premalo možnosti;
 - povezovanje s turizmom in ostalimi vrstami rekreacije.
4. ostalo:
 - konjeništvo (vzporedne gospodarske aktivnosti, stik z naravo, ureditev poti in okolice);
 - pokrit center za zimske športe;
 - tek na smučeh;
 - balinišča;
 - rolanje.

III. Pogled na predlog rekreacije v/ob/na vodi za območje »Sotočja treh rek«, z različnih vidikov

Črni klobuk: kritični pogled, previdno mišljenje, kaže na tisto, česar se ne da storiti, kar lahko onemogoči izvedbo predloga

- Finančni problem: izgradnja, vzdrževanje, komu bo namenjen program? katere športno-rekreativne dejavnosti izbrati?
- Rekreacija: kolizija s kmetijstvom.
- Varnost: prostorski vidik, organizacijski vidik, zdravstveno-higienski vidik.
- Dostopnost: kako omogočiti dostopnost z javnim prometom, kako upoštevati skupine z omejitvami (gibalne omejitve, vid, sluh...).
- Upravni vidiki: problem bodo dovoljenja, pridobivanje zemljišč, urejanje lastništva.
- Konflikt med tržno naravnostjo in javnim dobrom.
- Možnost onesnaževanja: ČČN lahko povzroča smrad.
- Program je vezan na sezonsko uporabo.
- Struktura objektov spremljajočih dejavnosti je vprašljiva.
- Lokacija ni primerna za neekskluzivne športne panoge, pri »drobnih« panogah pa ne bo regijskega pomena centra.
- Zaradi oddaljenosti je lokacija neprimerna.

Rdeči klobuk: čustveno obarvano mišljenje, kaj nam je pri predlogu všeč, kaj nam ni všeč, kakšni so občutki

- Predlog lokacije in programa na sotočju je všečen, od vseh treh najboljši, ker je najbolj kompleksen, ponuja največ na enem mestu, je hkrati blizu in dovolj daleč od Ljubljane, ima pozitivno energijo, voda pomirja, je dovolj miren, naraven; prazen prostor je na voljo.
- Strah pred uničenjem s poplavo.
- Voda je onesnažena (kljub ČČN) in nam zbuja odpor, ne kliče h kopanju; prijatelje bi napotili drugam (npr. v Bovec).
- Radi bi kajakaštvo (za začetnike).
- Lokacija in program je namenjen krajši – popoldanski, vikend sprostitvi.
- Bolj smo naklonjeni obvodnemu programu: igrišče za otroke (z animatorjem), odbojka na mivki, nogometno igrišče na travi, asfaltna ploščad za košarko.
- Zelo so nam všeč tematske poti – lahko bi bile naravoslovne.
- V kampu bi nam bilo všeč, če bi bilo namesto šotorov kolišče, tako bi vključili še zgodovino.

- Najbolj nam je všeč, da gre za sotočje – temu bi dali večji poudarek – zlivanje rek, kot tudi človeka in narave; poudarek na osebnem doživljanju narave.
- Všeč nam je zeleno zaledje mesta.
- Potrebna bi bila osnovna servisna ponudba: WC-ji, parking, okrepčevalnice, izposoja športnih rekvizitov, garderobe,...
- Predstavljamo si, da bo lokacija totalno romantična (ptički, labodi, račke, ...).
- Na lokaciji naj bo ves dodatni program organiziran pod sloganom »mini-mini« in »večkrat mini«, kar pomeni, da je na lokaciji več »natur« slaščičarn, okrepčevalnic, odklonilen odnos do velikih, megalomanskih objektov.
- Ne maramo, da še tam doživimo vrvež, naglico, veliko ljudi, brezdušnost; treba se je upreti pritisku kapitala, ki želi čim več prodati.
- Mini program: igrala, mini oder za babice in vnučke, šola plavanja, tabori, drsališče, kotalkališče, orientacijsko-športni pohodi (v stilu taborniških), doživljajski dogodki, glasbene delavnice, tematsko doživljanje po posameznih rekah...
- Vključitev barv (ureditev tematskih poti po barvah).
- Vse, kar bo, mora biti v minimalističnem obsegu, paziti moramo, da ne bo preveč ponudbe.

Zeleni klobuk: ustvarjalne ideje, izvirne ideje, nove ideje, drugačni pogledi na predlog

- Sotočje treh rek, poti, energij, generacij.
- Gostinska ponudba (zdrav način prehranjevanja – spodbuda ekopridelavi v zaledju).
- Medgeneracijsko druženje (športne aktivnosti za vse).
- Šah na odprtem, balinanje, adrenalinski športi, večji kulturni dogodki (koncerti), gojenje (ribe, ptice, divjad), opazovalnica za ptice.
- Edukativna pot.
- Garaža za kolesa (tuš, omarica,...).
- Savna center.
- Ribnik, ki postane pozimi drsališče.
- Razstavni prostor.
- Predlog za sončno lokacijo (npr. Barje).
- Kot točka, ki je dostopna s kolesarskimi potmi, po vodi... kot vmesna povezava.
- Igrišča za odbojko na mivki, nogomet, čolnarjenje.
- Dobro je, da je na voljo več športnih dejavnosti, vendar je potrebno izbirati dostopne (peš, kolo, kopališče).
- Nova ideja: Jurski park (prostoživeče živali).
- Adrenalinski park (kot se je predvidel v Tivoliju).

- Poudarek na naravnih »bogastvih«, kot povod za izboljšanje stanja voda.
- Urediti sodoben živalski vrt.
- Poskrbeti za povezanost (kolesarske poti idr.).
- Razglasiti za rezervat.
- Poskrbeti za celoletni program.
- Povabiti k sodelovanju DOPPS, da namestijo opazovalnice za ptice.

Rumeni klobuk: pozitivno mišljenje, pozitivni vidiki, prednosti predloga, nove možnosti predloga

- Odpirajo se nove rekreacijske površine.
- Sotočje treh rek ima simboličen pomen.
- Nova poslovna priložnost.
- Z vidika rekreacije je program dostopen za vse prebivalstvo.
- S socialnega vidika program omogoča medgeneracijsko sodelovanje.
- Program omogoča razvoj novih rekreativnih dejavnosti.
- Potencial za kulturne dogodke.
- Edukativni pomen za dvig ekološke ozaveščenosti.
- Povezuje rekreacijske dejavnosti na vodi, rekreacijske poti in ljudi.
- Vzpostaviti balinišče (za starejše), ribištvo, opazovalnice ptic, odbojko na mivki, otroško igrišče, kajakaštvo.
- Omogočiti rekreacijo vsem skupinam (tudi ljudem s posebnimi potrebami, nosečnicam, ...).
- Zanimiva lokacija, ki se lahko izkoristi za potrebe človeka.
- Lokacija je atraktivna, blizu urbanih središč.
- Lokacija ponuja večje možnosti za preživljanje prostega časa v naravi.
- Možnost organiziranja šole v naravi, taborov.
- Primerna lokacija za piknike.
- Conirati območje: adrenalinska vs. mirna območja.
- Omogočiti zdravo prehrano lokalne ponudbe (postrvi, žganci ipd.).
- Poiskati in označiti energetske točke.